

פרוסוקול מס' 74

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ד', ל' בסיון תשל"א - 23.6.1971,
בשעה 8.45.

נ כ ח ו :

חברי הועדה:
א. רימלט - היו"ר
ב. אליעד
מ. בן-פורת
ז. הרמן
מ. ידיד
א. כץ
ש. לויין
מ. צ. נריה
ע. פינברג-סירני
ד. קורן
א. רזיאל-נאור

מוזמנים: מר א. פלד - מנכ"ל משרד החינוך
והתרבות

מזכירת הועדה: ד. פלד

רשמה: מ. כהן

סדר-היום: א. פניית ארגון מורי אגודת ישראל בענין השבתת
הלימודים בבתי-הספר של החינוך העצמאי;

ב. דו"ח משרד החינוך והתרבות על מערכת החינוך
לקראת שנת הלימודים החדשה - המשך בדיון.

היו"ר א. רימלט:

אני פותח את הישיבה.

קיבלתי מברק מארגון מודי אגודת ישראל, בו נאמר: "סניף ירושלים של מורי אגודת ישראל ישבית הלימודים ביום ג', כס' סיון, כל יום משעה 10,00, עד לקבלת משכורת מאי. עם הפסקת הלימודים מתאספים המורים במרכז החינוך העצמאי. יוסף לוי".

מר א. פלד:

לגבי החינוך העצמאי יש דבר מעניין. החינוך הוא עצמאי, ואינו ממומן על-ידי המדינה. אף על פי כן הוא ממומן כמעט כולו, למעלה מ-90%, על-ידי המדינה. יש ויכוח עם הנהלת החינוך העצמאי. נציגיו היו אצלי לפני כמה חודשים. יש אצלם גרעון מצטבר והולך בגלל סיבות שונות, הכיתות קטנות, הם נותנים מקצועות מעבר לתכנית הלימודים וכו'. אמרנו להם שהמדינה מוכנה להתייחס אליהם בענין הכסף פחות או יותר כמו לחינוך רשמי, בשלושה תנאים: א) שימונה חשב בהנהלת החינוך העצמאי, מטעם החשב הכללי, שיבדוק את החשבונות. אני חושב שזאת דרישה לגיטימית. ב) שמינויי ופיטורי מורים ייעשו על-ידי משרד החינוך ובאישור משרד החינוך, כדי שלא תהיה בעיה של שרירות לב כלפי המורים. ג) שהסטנדרטים יהיו פחות או יותר בהתאם לאלה המקובלים במערכת החינוך כולה.

תחילה הם הסכימו. אחר כך כנראה הגיעו למסקנה שאם יקבלו את זה, כי אז אין חינוך עצמאי. ואז הודיעו לי חברי הכנסת פרוש ולורנץ שהם חוזרים בהם. הסתדרות מורי אגודת ישראל דוקא לחצה לקיים את ההסכם שאמרתי.

התחיל משא ומתן, שנמשך מחודש דצמבר. בכל חודש נתנו להם מקדמה מעל למה שמגיע להם, בהנחה שתוך חודש-חודשיים הבעיה תיפתר. שנת הלימודים עומדת להסתיים, והעניין עוד לא נגמר. מבחינת הדין והסדר הטוב, המדינה עשתה לפנינו מסורת הדין לגבי התמיכות.

ש. לויין:

לדעתי ועדת החינוך אינה יכולה לעבור על כך לסדר היום. מנסיוני אני יודע שועדת החינוך התערבה בכל מיני עניינים בתחום החינוך והתרבות, גם כשלא היתה לזה אחריות ממלכתית. אם אלפי ילדים הלומדים בחינוך העצמאי עלולים להיות מושבתים מלימודיהם, ומאות מורים אינם מקבלים את שכרם, על ועדת החינוך לעשות שני דברים: ראשית, היא צריכה להזמין את ראשי החינוך של אגודת ישראל ולשמוע מהם מה קרה. שנית, לדעתי היא צריכה גם להביע את דעתה. אינני מתכוון שאנחנו נמלא בזה תפקיד ישיר כלשהו, אבל אי אפשר לעבור לסדר היום על קהיאה כזאת.

היו"ר א. רימלט:

ההצעה הגיונית, אך אינני בטוח אם ראשי אגודת ישראל יכירו ברצוננו הטוב להתערב בזה. היה בדעתי לברר זאת עם אחד מחברי הכנסת מסיעת אגודת ישראל, אשתדל ליצור קשר אתם.

מ. ידיד:

אני תומך בהצעת חבר הכנסת לויין. על הועדה לדון באופן יסודי על מעמדם של מורי החינוך העצמאי. לא ייתכן שיהיו בתוכנו מורים מקופחים, שאין להם זכויות מלאות כמו לכל המורים. מעמדם של מורי אגודת ישראל חייב להיות שווה לזה של כל המורים בארץ. יש להם הרבה תביעות. בתשובה לשאלת חבר הכנסת לויין אמר שר החינוך: "אם כי משרד החינוך והתרבות אינו המעסיק של המורים בבתי-הספר של החינוך העצמאי, הוא דואג שמשכורת המורים תשולם במלואה, וללא איחור". איך הוא דואג?

היו"ר א. רימלט:

אני חייב להבחין בין הבעיה האקטואלית יותר, ביטול התורה של התלמידים, ובין דיון במעמדם של מורי החינוך העצמאי. לגבי הבעיה הראשונה, כפי שאמרתי אשתדל לבוא אתם בקשר. אשר לדיון על מעמדם של המורים - אינני חושב שנוכל לעשות זאת עוד בכנס זה של הכנסת.

מ. בן-פורת:

אם רוצים שהדיון הזה יסתיים עם המלצות ומסקנות, ייתכן שמוטב להעלותו בצורת הצעה לסדר היום. יש לזה משמעות יותר גדולה.

היו"ר א. רימלט: אני מפנה את תשומת לב חברי הועדה להמלצות ועדת החינוך בנושא: מעמדם של עובדי החינוך המשלמים. הועדה הטילה על חברי הכנסת כץ, לוינ וכן-פורת לנסח את ההמלצות. אם לחברי הועדה אין הערות, אנחנו רואים אותן כמאושרות.

רצוני לומר שבדעתי לקיים דיון קצר בענין נוכחות חברי הועדה. המצב איננו לכבוד הועדה. אם כי אנחנו יכולים לקבל כל החלטה והמלצה בכל קוורום, אינני יודע אם אנחנו ממלאים את חובתנו. אם לא יחול שינוי במצב, אראה חובה לשוחח עם היו"ר הכנסת.

- - - - -

היו"ר א. רימלט: בעקבות הסקירה ששמענו מפי שר החינוך והתרבות, אני רוצה לשאול כמה שאלות ולהעיר מספר הערות, ביניהן מהותיות, ביניהן שוליות.

הבינותי מדברי השר שהמשרד מתכוון להגשים מטרה ביחס לחינוך בגיל הרך: שתוך תקופת זמן של שש-שבע שנים לא ימצאו ילדים ממשפחות מקופחות, ילדי שכבות כלכליות חלשות, עולים, ילדי הפרברים, בני 3-4 - שלא ילמדו בגני ילדים, חיצים. לגבי האחרים יהיה שכר לימוד מדורג. המגמות ידועות.

בקשר לזה אני רוצה לשאול: מה התחזית לגבי כוח אדם ומבנים? האם לא עלול להיווצר מצב שבעוד שנתיים-שלוש יגיד המשרד שאינו יכול להגשים זאת, בגלל מחסור בכוח אדם ובמבנים? לגבי כוח אדם, אני בטוח שמשרד החינוך ער לזה שילדים משכבות כלכליות חלשות זקוקים לגננות בעלות הכשרה מיוחדת. אלה ילדים סגורים ומבויישים, צריך לעודד אותם, להטביר להם כל דבר. יש הבדל בטיפוּל בין ילד מצפון תל-אביב וילד מדרום תל-אביב. מאין הבטחון שיהיה לנו לכך כוח האדם המתאים? הדבר לא יפתר בצורה אדמיניסטרטיבית. יש צורך להתכונן לזה.

אינני שותף להערה שאמרה חברת הכנסת הרמן על חשיבות החינוך לגיל הרך, כי זה אחר כך מובע בשירה. לי נראה שזה עוד לא פותר שום בעיות.

ז. הרמן: אמרתי שמוכרחים להתחיל בזה, ולהמשיך מגיל שש והלאה.

היו"ר א. רימלט: אני רוצה לשאול את משרד החינוך שאלה מאד אכזרית? האם יש בכוחו לפתוח במאבק פוזיטיבי בכל החזיתות, כלומר גם לגבי הגיל הרך, שזה יהיה דבר משמעותי, שיהיה בו חינוך והתקדמות, ויחד עם זאת - להעלות את החינוך היסודי של בתי-הספר טעוני הטיפוח והילדים טעוני הטיפוח. האם אפשר לעשות כל זאת בעת ובעונה אחת, אם יושקעו בזה מאמצים, משאבים, כוח אדם, תכנון ופיקוח? כי לפעמים מתחילים בעבודה ומפסיקים אותה באמצע, מרופפים את המתח, ובסופו של דבר יוצא כל השכר בהפסד כפול.

לגבי הרפורמה - השר אמר, ואני מאמין שהיה כן עם עצמו, שאין שינוי מדיניות ביחס לרפורמה, אבל יש קשיים שלא נחזו מראש והם מאישים את הקצב. בועדה שדנה ברפורמה היה ויכוח איזו תקופת זמן נראית סבירה להגשמת הרפורמה. אנשי משרד החינוך היו אופטימיים ודיברו על תקופה של ארבע-חמש שנים. חברי הועדה שתייבו את הרפורמה, וביניהם אני, אמרנו שאיננו רואים שזה יתגשם בפחות משש-שבע שנים. על מה התבססה ההערכה האופטימית של אנשי משרד החינוך? והיכן היתה הטעות בהערכה של משרד החינוך?

הדבר העיקרי הוא הכשרת מורים. בענין הכשרת מורים לחטיבות הביניים נראה לי שמ-1968 עד 1971 לא נעשה הרבה, והמשרד לא התגבר על כמה דברים. אינני מאשים אותו בכך. דובר על הכשרת מורים בשני מסלולים: קורסים להסמכת מורים של כיתות ז'-ח' תוך כדי עבודתם, ולימודים בבתי-הספר לחינוך באוניברסיטאות. לגבי הקורסים להסמכה, קיבלתי ידיעה מוסמכת שבאוניברסיטה העברית אין עדיין קורסים להסמכת מורים, על כל פנים עד חודש מאי 1971 לא נפתחו בבית-הספר

זינוך של האוניברסיטה העברית קורסים להסמכה. יש כנראה ויכוח אם זה יהיה יומיים או שלושה. בתל-אביב, בחיפה ובבר-אילן קיימים קורסים נלה. באוניברסיטת באר-שבע - לא.

בתל-אביב כאמור יש קורסים להסמכה, אבל זרץ 1971 הקורסים לא היו מלאים, כי ראשי החוג להיסטוריה אומרים אינם רוצים לשתף פעולה, אינם חושבים שאפשר לעשות הסמכה כזאת. בית-זפר לחינוך שם עמד בפני בעיה להזמין להיסטוריה כללית, ונדמה לי שגם זיסטוריה עברית, מרצים מבחוץ או מתוך האוניברסיטה. כלומר אין שיתוף זולה בענין של הכשרת מורים בין בתי-הספר להשכלה גבוהה ובין המדינה. גי מאד בעד חופש אקדמי. אבל ביחס לשירות צרכי המדינה, כאשר בתי-הספר זשכלה גבוהה סמוכים יותר ויותר על שולחן התקציבים הציבוריים, כיצד ז שם-1969 עד היום לא נפתרה בעיה כזאת?

לגבי הכשרת מורים לחטיבות הביניים - אני יבר על דברים שאפשר להתגבר עליהם. זה ענין של הסדרים. אמרנו שמורה חטיבת ביניים צריך להיות מורה לכמה מקצועות קרובים. ובית-הספר לחינוך ייך לאפשר לו זאת. זה לא הולך. בתל-אביב למשל ראשי החוגים מתנגדים. ומרים שהמגמה כעת היא ללכת לקראת מסלול חד-תוגי. ובכן אין עדיין זרון לבעיה, נדמה לי שגם בירושלים. במדעי הטבע יש אפשרות שמורה למד ביולוגיה ועוד שני מקצועות קרובים. במדעי הרוח עדיין אין אפשרות ואת. נדמה לי שבירושלים הדבר יותר קל, אבל אינני יודע אם יש התקדמות. את אינה בעיה של מחסור במורים או בכסף למבנים או לציוד. זה ענין ל הסדרים ומעקב יום יומי. יש להתרכז בנושא ולסיים אותו.

לגבי בעיית האימוץ של סמינרים על-ידי וניברסיטאות - זה בעצם אימוץ על-ידי חוגים - גם כאן שמעתי שיש עוד שיים רבים.

בראה לי שדרושה יותר התרכזות בכמה מוקדים נקודות תורפה בענין ביצוע הרפורמה, במקום בהרבה דברים בבת אחת. זה יה מקדם את הדברים. הקשיים האלה יביאו בסופו של דבר לשינוי מדיניות ריעבד ובפועל, גם כשאינן שום סימן לשינוי מדיניות להלכה. זה מוכרח זיות.

יש לי קצת ספקות ביחס לאוניברסיטה פתוחה. ני יודע שאנשים שהיו באנגליה התפעלו מזה. באנגליה זה קיים שנה. זענינתי אצל אנשים שונים ופרופסורים מאנגליה. אין עדיין כל אפשרות הגיד שזה טוב. הנסיון הוא קצר. אני רוצה להציע למשרד החינוך לחכות ענין זה עוד שלוש-ארבע שנים. נראה איזה תוצאות יהיו לזה באנגליה. ה יכול להיות רק למקצועות מסויימים. המשרד מעוניין בזה להוראה.

לא שמענו פרטים בנושא המכללות, מה זו כללה. אבל גם אם לוקחים את השם הסתמי, לדעתי זה עדיף על חינוך זלביזיה.

בענין הכשרת מורים אציע לחברי הועדה למשרד החינוך שבנומין לוועדה את האיש הממונה על כך במשרד החינוך ונשמע ותו.

א. פלד: באופן פורמלי אחראי לזה היום מר שוחט. לדאבוני הרב לא מצאנו לכך עדיין איש תאים, למרות המאמצים הגדולים.

יו"ר א. רימלט: דובר על מחסור במורים מוסמכים לכמה מקצועות. האם משרד החינוך ער לעובדה יש מאות מורים, עולים מארצות אנגלו-סכסיות, שהם מחוטרי עבודה? חוץ-לארץ אומרים להם שליחי המדינה שכאן מחכים לזה בזרועות פתוחות. ש מורים שמסתובבים בארץ קרוב לשנה, ואינם נקלטים בהוראה. אני עריך את מספרם ב-350 מורים לפחות. אני מבין שהאחריות היא לא רק ל משרד החינוך, אבל עד כמה שנאמר לי, בחודשים הקרובים עומדים לבוא וד מורים לאנגלית. מה המצב בענין זה? שמעתי שחלק מהם חושבים על פשרות של חזרה לחוץ-לארץ.

ש. לוין:

האם אפשר לקבל ממשרד החינוך מספרים או סיכום מהו אחוז התלמידים המסיימים את כיתות ו' בבית-הספר היסודי המגיעים לחטיבת הביניים? איזה אחוז של ילדים הלומדים בכיתות ו' של בית-הספר היסודי מועברים למסגרות אחרות, ולא לחטיבות הביניים?

אם יש הצדקה לעשיית מיון בכיתות ו' של בית-הספר היסודי, מדוע קיימת הצדקה זו רק כשמדובר במעבר לכיתות ז' שבחטיבות הביניים? מדוע לא ייעשה מיון זה גם כשמדובר במעבר לכיתות ז' שהן עדיין בבית-הספר היסודי?

בכל בית-ספר שבוצעה בו הרפורמה ויש בו חטיבת ביניים, בסוף כיתות ו' נערך מיון, וחלק מהילדים לא מועברים לחטיבת הביניים, אלא לחינוך מיוחד או למסגרות אחרות, אפילו לבתי-ספר יסודיים אחרים. הגיעה אלי שמועה שביפו זה מקיף 30% של התלמידים. אני מבקש לדעת מהו אחוז התלמידים של כיתות ו' שעבר לחטיבות הביניים, איזה אחוז לא עבר. במיוחד אני מעוניין לדעת מה המצב באזורים העירוניים, ובעיקר בתל-אביב - יפו.

בחיפה הוקמה חטיבה עמלנית. זו חטיבה שאליה מעבירים לפי סלקציה מסויימת תלמידים שסיימו כיתות ו'. חלק מהתלמידים שמסיימים את כיתות ו' אינם עוברים לחטיבת ביניים כללית, אלא לחטיבה מיוחדת הנקראת חטיבת ביניים עמלנית. אני רוצה לדעת האם הקמת החטיבה הזאת נעשתה בהתאם להחלטות הועדה הפרלמנטרית? (ב) איזה אחוז של ילדים בחיפה עוברים לחטיבת הביניים העמלנית? (ג) מה התכנית של משרד החינוך, מה הוא יעשה לאחר שתלמידים אלה יסיימו את כיתה ז' בחטיבת הביניים העמלנית? לאן הם ילכו?

מה מספר הכיתות ההומוגניות במסגרת חטיבת הביניים, הקיימות בכל החטיבות בארץ? יש לנו ידיעות שקיימות כיתות הומוגניות בבית-הספר הריאלי, בבית-הספר אליאנס ברמת-אביב, בחטיבת הביניים בבית-ברל. האם משרד החינוך יכול לומר לנו באופן כללי מה מספר הכיתות ההומוגניות בחטיבות הביניים, איזה אחוז של חטיבות הביניים נמצא בכיתות אלה?

מה דעת משרד החינוך על טענתו של מנהל המחלקה לחינוך באור-יהודה, שרמת הלימודים בחטיבת הביניים שם היא ירודה בהשוואה לרמת הלימודים שהיתה בכיתות ז'-ח? האם טענה זו נבדקה? האם משרד החינוך רואה לנכון לבדוק אותה? ומה תגובת משרד החינוך על טענה זו?

האם אנחנו יכולים לדעת כמה מורים העובדים בחטיבת הביניים משתלמים, וכמה לומדים בקורסים להסמכה? כמה מורים ברשמו לקורסים להסמכה, כמה מהם נשארו בהם? ואם היתה נשירה - וידוע לי שהיתה נשירה גדולה - מה הסיבות לה? מה עומד משרד החינוך לעשות כדי לבטל את הסיבות האלה?

האם אפשר לקבל רשימת סיווג של המורים בחטיבות הביניים בסקטור הערבי לפי רמת השכלתם? לפי ידיעות שהגיעו אלי מוזמנים להוראה בחטיבות הביניים הערביות גם מורים לא מוסמכים. האם זו תופעה שכיחה, או שאלה רק סיפורים הנמסרים מפה לאוזן ללא כל אישור?

האם יכול משרד החינוך להצדיק את האפליה לרעה של כיתות ז'-ח' שבבית-הספר היסודי - וכיתות אלה, לפי ההערכה ששמענו, תתקיימנה עוד שש-שמונה שנים לפחות - בשלושת התחומים הבאים: (א) בתקן שעות מצומצם יותר; תלמידים הלומדים בחטיבות הביניים מקבלים שבע שעות שבועיות יותר מאשר בבית-הספר היסודי; (ב) מבחינת תכניות הלימודים; (ג) מבחינת אפשרויות ההשתלמות למורים. מורים בחטיבת הביניים נהנים מסיוע מסויים והקלות בקשר להשתלמות; מורים בכיתות ז'-ח' בבית-הספר היסודי אינם נהנים מכך. במה יכול משרד החינוך להצדיק את האפליה הממושכת הזאת לרעה?

מדוע לא יוקמו כיתות איטיות במסגרת בית-הספר היסודי כדי להקל על המורים המלמדים בכיתות ז'-ח' את עבודתם בכיתות ההטרוגניות האלה?

23.6.1971 - ש. לוין

שאלה מתחום אחר. לא כל הרשויות המקומיות מחשיבות את השירות הפסיכולוגי. ישנן רשויות מקומיות, ואולי דוקא באזורים שבהם השירות הזה הוא הדרוש ביותר, שאינן מקיימות כלל שירות בזה. האם משרד החינוך יהיה מוכן במשך תקופה מסויימת, נאמר חמש שנים, להחזיק על חשבוננו שירות פסיכולוגי באזורים אלה? אני מציע שמשרד החינוך יראה זאת מתפקידו במשך התקופה הקרובה להחזיק על חשבוננו שירות פסיכולוגי בכל ישוב. מה הוא עומד לעשות כדי לקדם שירות זה באזורי פיתוח, ביניהם גם בערים די גדולות, עם אוכלוסיה גדולה.

האם משרד החינוך בדק אפשרויות אחרות לסידור העבודה בשנה הבאה, בלי להכניס מורים לא מוסמכים? שמענו שיש תכנית להכניס לבתי-הספר בחינוך היסודי בשנה הבאה אלף מורים לא מוסמכים. האם נבדקו אפשרויות אחרות? האם משרד החינוך יהיה מוכן לבוא במגע ולקיים קשר עם הסתדרות המורים כדי לחפש דרך לסדר את העבודה בבתי-הספר היסודיים בלי להכניס מורים לא מוסמכים נוספים?

האם אנחנו יכולים לדעת היום מה התכנית של משרד החינוך לשנת הלימודים הבאה לפתרון בעיית התלמידים קשי-ההסתגלות?

אני עוקב בענין ובאהדה רבה מאד אחרי תכניות משרד החינוך לקידום חינוכם של הילדים בגיל הרך. האם משרד החינוך ערך סקר לבדיקת הציוד הנמצא היום בגני הילדים? האם הוא ערוך לקראת השלמת הציוד בגני-ילדים, בפרט באזורים המאוכלסים באוכלוסיה דלת אמצעים? ביקרתי לפני זמן מה בגן-ילדים "השחר" בתל-אביב. הביקור בו גרם לי סיפוק נפשי עמוק. יחד עם זאת התרשמתי מהמחסור הרב בציוד. אם שם כך, שזה גן לדוגמה, אני משער שגם בגני ילדים אחרים יש בעיות קשות של מחסור בציוד. האם נערך סקר על המצב, והאם המשרד ערוך להשלים את הציוד החסר?

מ. בן-פורת:
התרשמתי קשות מחוסר ההכנה של המשרד בכמה נושאים. לפני כשנתיים שמענו בועדה זו ממר שריד, המנכ"ל הקודם של משרד החינוך, על הנטייה לסגור סמינרים למורים, על כך שיש עודף מורים וכו'. לעומת זאת בישיבה האחרונה שמענו תחזית קשה, הפוכה לגמרי. כיצד זה קורה שתוך שנתיים התחזית משתנה שינוי דרסטי כזה? בתקופה הזאת לא היתה נשירה דרסטית של מורים, אלא נשירה רגילה, קצת יותר מאשר ב-1967. אני רוצה ללמוד על דרכי הפעולה של משרד החינוך: האם קיים מעקב? האם קיים מדור שמנתח תחזיות? האם המשרד ערוך לזה?

אני רוצה לשאול על חוק הפיקוח על בתי-הספר. עסקנו בחוק הזה בועדה למעלה משנה. מאז שנתקבל החוק משרד החינוך יכול היה לכל הדעות להתגבר ולבנות מנגנון של פיקוח על בתי-הספר, לבדוק איזה בתי-ספר אינם מאושרים, כמה ילדים לומדים בהם וכו'. אני שואל מתי המשרד יהיה ערוך לפיקוח?

שאלה לגבי מורים בלתי מוסמכים. אם להסתדרות המורים יש הצעות כיצד לעזור למשרד החינוך, כדי שמצד אחד לא יוכנסו מורים בלתי מוסמכים, ומאידך יקוימו הלימודים ברמה טובה - אשמח אם יהיה מגע ביניהם. אולי תצמח מכך טובה. אבל אני רוצה להזהיר כאן שאם חלילה ניהאלץ להזדקק למורים בלתי מוסמכים במספרים גדולים, שלא נביא אותם שוב לאזורי פיתוח, לפרברים ולבתי-ספר שבהם מפילא הרמה נמוכה.

יש לי שאלה שאולי יש להפנותה להסתדרות המורים, והיא בנוגע לבעיה החמורה שחלק ממנהלי בתי-הספר היסודיים אינם ראויים יותר להיות מנהלי בתי-ספר. הם אינם מתאימים יותר לתקופה של היום, הפער בינם לבין המורים שגמרו לא מזמן סמינרים הוא גדול. הם גם חדלים להיות מנהלים אדמיניסטרטיביים, הם כבר בכלל לא סמכות בבית-הספר. איך אפשר להתגבר על הבעיה הזאת? האם משרד החינוך מקיים מגעים עם הסתדרות המורים במגמה למצוא להם פתרון, אולי על-ידי הקדמת פרישתם לגימלאות, לפני גיל 60. לדעתי מדובר בכמה עשרות מנהלים במדינה.

א. כץ: מה הערכתם של מומחי משרד החינוך או מומחים בתחום הפדגוגי באוניברסיטאות בארץ או גם בחוץ-לארץ, לגבי פרק הזמן שאחריו מותר להסיק מסקנות ביניים לגבי הצלחתו או אי-הצלחתו של נסיון הרפורמה? האם יש בענין זה הערכות של מומחים?

אני רוצה להרחיב את השאלה של חבר הכנסת לויין לגבי רמת ההישגים, השוואת רמת ההישגים של תלמידים בוגרי כיתות ו' שנכנסו לחטיבת הביניים בהשוואה לאחרים שהמשיכו בבית-ספר יסודי רגיל. האם נערך סקר כזה? האם נערכה השוואה כזאת, ומה תוצאותיה?

מי היום הבעלות הפורמלית של חטיבות הביניים? איזה הוא או איזה הם ארגוני המורים היציגים לגבי הנושא הזה, שמשרד החינוך מנהל אתם משא ומתן מקצועי או פדגוגי?

הנושא של המורים בצדק עבר כחוש השני בכל הרצאתו של שר החינוך. אני מבקש תצלום של רמת המורים בסמינרים היום. אני מתכוון לרמת ההכשרה האקדמית שלהם, אם יש להם תואר אקדמי, ואיזה? לכמה יש ולכמה אין?

לא פעם מוצע כאן שהסמינרים יסתנפו לאוניברסיטאות, לחוגים באוניברסיטאות. אני יודע שאחד המכשולים הקשים לשילוב זה הוא שהאוניברסיטאות אינן מוכנות להכיר באחוז מסויים - והוא איננו קטן - של המורים הקיימים בסמינרים, כמורים במוסד שנושא איצטלה אקדמית, על כל המשתמע מכך.

שמענו שדרושים כ-2,500 מורים לשנה בחינוך העל-יסודי על שתי חטיבותיו, חטיבת הביניים והחטיבה העליונה. למעשה האוניברסיטאות מכשירות כ-500 לשנה, בעלי תעודת הוראה. למעשה גומרים מדי שנה 700-800, אבל באוניברסיטה שוענים ש-40% מהם הם בלי תעודת הוראה. האם נעשה נסיון רציני למשוך תלמידים בעלי רמה, בוגרי כיתות יב', לנושא החינוך? אני בכוונה לא אומר מורים, אלא לחינוך במובן הרחב, מינהל חינוכי, עבודה בשדה, בבתי-ספר. שמעתי על איזה נסיון באוניברסיטה שמגמתו להתקשר עם תלמידים מוכשרים באמצעות מורים, מחנכיהם ומנהלים בבתי-הספר העל-יסודיים, ולגרות אותם לעבור בשילוב מעבין פיסיקה, חימיה, היסטוריה, מצד אחד, לתואר אקדמי, אבל באותו זמן יכשירו עצמם לתפקידים בכירים יותר במערכת החינוך. מה יכול משרד החינוך למסור לנו על נסיון זה בבית-הספר לחינוך של האוניברסיטה? האם ממשיכים בו, מה תוצאותיו, או שהוא נפסק באמצע?

לא הבר נותי את ענין עקרון ההכרה במכללות הכלליות על בסיס ניקוד, כפי שהובא על-ידי השר. אני מבקש הבהרה בענין זה, מי יקבע את הניקוד וכו'. מהיכן יימצאו מורים מוסמכים לאותן מכללות, כאשר לפי מיטב ידיעותי האוניברסיטאות הקיימות, הותיקות, כביכול המבוטסות, מתלבשות התלבשות עצומה במציאת מורים ומדריכים בכל הדרגות האקדמיות, וכאשר היחס המספרי בין מורים ותלמידים בארץ הולך ורע מדי שנה בשנה.

לנושא הגיל הרך - מוסכם שמקומו של הבית בענין זה הוא מכריע. מה הן פעולות ההדרכה, ההכשרה, הייעוץ, שמשרד החינוך מקיים - או שהוא מפעיל גורמים אחרים - כדי להפעיל יותר את הבית בתור שכזה בשלבי החינוך של הגיל הרך, בעיקר באותם סקטורים שבהם הדבר הזה דרוש יותר?

ב. אליעד: אני מצטרף לחברי הוועדה ששאלו מה עושה משרד החינוך כדי שלא ידוקא המורים הבלתי מוסמכים, הבלתי מנוסים, או הגננות הכלתי מנוסות, יגיעו לאותם מקומות שדעת כולנו היא שדוקא הם זקוקים לכוח האדם הטוב ביותר. אני מתאר לי שהדבר איננו קל. יחד עם זאת נראה לי שזאת משימה גדולה מאד ואחראית ממדרגה ראשונה, שתובעת את מיטב מרצו ותשומת לבו של משרד החינוך.

לגבי בני ילדים - ידוע שיש נשים נשואות רבות שהיו בעבר גננות, בעלות נסיון רב. אני מאמין שעל-ידי תכנון טוב ונכון ניתן היה לגייס נשים כאלה לעבודה בגני ילדים, אולי אפילו תוך מתן הטבות מסויימות, אם כי לדעתי משרד החינוך צריך לצאת גם בקריאת התנדבות, כלומר לתת לדבר גם אופי של התנדבות. ייתכן שאפשר גם למצוא דרך להקל עליהן מבחינת מס הכנסה. יש כוחות טובים כאלה,

23.6.1971 - נ. אליעד

שלדעתי היו יכולים להרים תרומה רצינית בתחום זה, ביחוד במה שנוגע לגילאי 3-4. נעשה זאת לפחות בערים הגדולות, בפרברים. אני בטוח שבתל-אביב ובחיפה, בקרב השכבות המסודרות, הותיקות, אפשר למצוא כוח אדם מתאים ולגייסו לעבודה זו.

הועלתה פה הבעיה של גיוס סטודנטים כעוזרים להכנת שעורים. לדעתי יש לזה ערך עצום, כי הסטודנט שבא לעזור לא רק מלמד, אלא הוא גם משמש דוגמה. לרוב אלה שבאים לעבוד הם צעירים שעושים מאמץ מיוחד להתקדם. אבל אם שכרם הוא 2.75 לירות לשעור, זה לא רציני. שמענו שהבעיה איננה כסף, אלא כוח אדם. אם כך, הנה מקור רציני של כוח אדם שאפשר לגייס אותו.

מר א. פלד: אמרתי שכסף זו לא הבעיה.

נ. אליעד: במעט יותר כסף זו יכולה להיות תרומה רצינית לענין. כי בעיית הכנת השעורים היא אולי הגורם הראשי לנשירה המוגברת.

שאלה אחרונה: מה זו חטיבה עמלנית?

ז. הרמן: אני מבקשת לקבל מידע על עבודת האגף לתכנון במשרד החינוך. האם יש קשר בינו ובין אגף התקציבים?

בקשר להכשרת מורים - אני מצטרפת לשאלות שנשאלו.

לגבי מורים עולים - גם אני מכירה לא מעט שעוזבים. האם משרד החינוך מנסה לארגן קורס, כפי שארגן בית-הספר לעבודה סוציאלית קורס לעובדות סוציאליות מוטמכות מחוץ-לארץ, קורס שנמשך שנה, ועד כמה שידוע לי הוא הצליח מאד.

שמענו הרצאה מענינת על כל הנושא של ספרי לימוד, הכנה מחדש של ספרי לימוד, מודרניזציה שלהם. מה המצב בשטח זה, והאם מר פלד מרוצה מקצב ההתפתחות בנושא זה?

לגבי החזרת נשים לעבודת הוראה - יש נשים בגיל 35-40 שמעונינות לחזור להוראה. איך מכינים אותן לקראת זה? בארצות-הברית, שגם בה יש מחסור במורים, מנסים לגייס נשים בעלות תואר אקדמי, שאף פעם לא עסקו בהוראה, ושמעונינות ללכת דוקא להוראה.

לנושא האינטגרציה של החינוך - אני רוצה להגיד ליושב-ראש הועדה שאף פעם לא דיברתי על השקעה בגיל הרך, ללא המשך. אדרבה, בכל נאום אני מדגישה את הצורך בהמשך. כי מה שמשיגים בגן הילדים, אם אין לזה המשך - מפסידים לעתים קרובות בבית-הספר, דוקא בגילאים 6-10. בקשר לזה אני רוצה לשאול: בזמנו מוסד סאלד עסק במחקר של סיבות הכשלון בכיתות א'-ד'. נעשתה עבודה כזאת בשנות ה-50 וכן באמצע שנות ה-60. מאז לא שמעתי על כך. האם יש לזה המשך? האם נחקרו סיבות הכשלון דוקא בגילאים 6-10? גם מסגרות העזר לילדים בגילאים אלה, 6-10, כלומר מועדונים וכו', אינן בסדר. לא דואגים להם.

בקשר לחינוך המקצועי, עם כל הדאגה לחינוך המקצועי והחשיבות שמייחסים לו - האם במשרד החינוך מרוצים מהחלוקה בין משרד החינוך ומשרד העבודה בנושא זה? זה חל גם על כל הנושא של מכללות, קורסים שונים, גם לחיילים משוחררים וכו'. לא ברור מי בדיוק אחראי לזה. מה מידת התיאום בתחום זה?

האם יש דאגה מתמדת לתוכן של הלימודים והצורך להתאים את תכנית הלימודים לצרכים המשתנים כל הזמן? מה קורה במיוחד בשטח המדע? נראה לי שבשטח זה אנחנו מפגרים בהרבה. ילדים שבאים מחוץ-לארץ אינם מוצאים את מקומם בבית-הספר. אחת הסיבות לכך היא הפיגור בשטחים אלה.

האם משרד החינוך מרוצה מהשירותים למען הילד העולה, והאם הוא יודע כמה משפחות עולות חוזרות לארצות מוצאן לאו דוקא בגלל חוסר יכולתם של ההורים להיסלס בארץ, אלא בגלל חוסר היכולת של הילדים להסתגל לבית-הספר. ידועים לי כמה מקרים כאלה.

באיזו מידה מכינים את המורים לטפל ולעזור לילדים אלה, ביחוד ילדים בגילים 12-15, שהסתגלות קשה להם במיוחד.

בחינוך הילד גורם לא פחות חשוב בהרכבה מובנים ממסגרת בית-הספר היא המשפחה. מה עושה משרד החינוך כדי לקרב את ההורים לבית-הספר? האם יש דאגה לכך שבכל בית-ספר יהיה ארגון של הורים, שפועל לפי איזו תכנית עבודה שמכין משרד החינוך, לשמיעת הרצאות, הכוונה בתוך בית-הספר וכו'?

מה עושה משרד החינוך כדי להבטיח ששירותי הבריאות ורמת התזונה ישתפרו, והאם מסיקים מכך מסקנות בקשר ליכולתו של הילד להחזיק מעמד בכיתה? מה מידת שיתוף הפעולה בין משרדי החינוך, הבריאות והסעד בנושא זה?

אני מסכימה עם מה שאמר חבר הכנסת לוינגר לגבי הצורך בשירות הפסיכולוגי.

בקשר למרכזי תרבות וספורט, שמקימים עבורם מבנים מפוארים - מה יהיה הקשר בין מסגרות החינוך הרגילות ובין מרכזים אלה? האם יהיה ניצול של המרכזים האלה על-ידי בתי-הספר, כחלק אינטגרלי של החינוך, או האם הכוונה היא להעניק להם מעמד אוטונומי, נפרד מהמסגרת הרגילה של החינוך?

באשר לגננות - נראה לי שיש צורך לשנות ולהעשיר בהרבה את ההכשרה של הגננות. מה נעשה כדי לשפר את ההכשרה הזאת?

האם יש קשר בין משרד החינוך ובין כל המסגרות של עליית הנוער? לעליית הנוער יש גם יוני רב, ביחוד עם ילדים עולים, וגם עם ילדים קשי חינוך. הרושם הוא שאגנסיון הרב הזה אינו מנוצל, כאילו יש יותר מדי אוטונומיה למוסדות של עליית הנוער.

נדמה לי שכמעט ואין בעולם בתי-ספר שהלימודים בהם מסתיימים בשעה שתיים-עשרה או אחת בצהריים. זאת בעיה שנוגעת לא רק לילדים משכונות עוני, אלא לילדים מכל השכבות, במידה שההורים עובדים, הילדים נשארים כמה שעות בלי השגחה ובלי הכוונה. האם יש מחשבה לשנות בעתיד באופן יסודי את שעות הלימודים בבתי-הספר, ולדאוג לכך שהילד ישאר במסגרת בית-הספר לפחות עד שעה שלוש אחר הצהריים?

מ.צ. נריה:
כבר בשעה שהיה הדיון על הרפורמה הועלו כמה השגות, ביניהן היתה הטענה שאולי ניתן לשנות את התכנית גם בלי לשנות את המבנה, כלומר החל מכיתה ז' - ח' להכניס תכנית לימודים אחרת ומורים בעלי רמה אקדמית. נאמר לנו שזה לא ניתן. אם ביצוע הרפורמה מתעכב, כי אז נכונה השאלה של חבר הכנסת לוינגר, למה יקופחו בינתיים אותם בתי-ספר שהרפורמה לא מבוצעת בהם, ומדוע לנו ייעשה נסיון להכניס בהם תכניות לימודים חדשות, דבר שיכול להביא ברכה רבה.

חבר הכנסת כץ עורר את השאלה של הצלחת הניסוי. האמת היא שאפשר לדעת אם הניסוי הצליח או לא, רק אם יודעים אם הוא נעשה לפי התקן. אם נעשה לא לפי תקן, אז אי אפשר לדעת. אם לוקחים ילדים מסביבה מסוימת ומרכזים אותם בחטיבת ביניים, בלי ריהוט, בלי ספרים, בלי מורים מתאימים, לפעמים זה גורם בזקים. השם איצו קובע. לפי זה באמת קשה לקבוע את הצלחת הניסוי.

לגבי המורים - אנחנו יודעים שיכול להיות מורה מצליח גם אם אינו בעל תואר אקדמי, ולעומת זאת יכול מורה בעל תואר אקדמי לא להצליח. לא התואר קובע. וכבר קרו מקרים שבמקום מורה ותיק הכניסו סטודנט צעיר בעל תואר ב.א., שאינו מתמצא בחינוך, והדבר גרם לתקלות רבות. מוכרחים לתאם את ביצוע הרפורמה. אני יודע שיש כבר הוראה שבלי תנאים טכניים לפחות לא יבצעו רפורמה. אבל זה לא מספיק. העובדה שיש מנכ"ל חדש שניגש לעניין בלב פתוח, שאין לו דעות קדומות בעניין זה, ודאי יכולה לעזור לנו בכך שבאמת לא יהיו תקלות כפי שהיו בעבר ועדיין ישנן בהווה.

23.6.1971 - מ.צ. נריה

אני רוצה לעבור לענין שהציק לנו, החינוך הממלכתי-דתי. בשעתו העלינו את התביעה שהביצוע יהיה מתואם, שבמקום שבו מבוצעת רפורמה בחינוך הממלכתי - תבוצע רפורמה גם בחינוך הממלכתי-דתי, ועל-ידי זה תימנע אותה נשירה טבעית ממקום אחד לשני. כאשר ביצעו רפורמה בעכו, היו מקרים שילדים מבית-ספר ממלכתי רצו לחשיבת הביניים הזאת. אבל אותנו מדאיגה הנשירה מהצד השני. והדוגמה של בית-ספר דנמרק בירושלים תוכיח. שמענו כאן שילדים מבתי-ספר דתיים רצו להירשם לבית-ספר זה, כי קסם להם הבנין המפואר וכו'. בשעתו טענו את הטענה הזאת. דעתנו לא נתקבלה, זה אולי כבר קשור עם ענינים פוליטיים, והרפורמה מבוצעת בצורה לא מתואמת. ישנם מקומות שבהם כבר שנה שניה לומדים במסגרת הרפורמה בבית-הספר הממלכתי, ועדיין לא רואים את ההתחלה של חשיבת הביניים של הממלכתי-דתי.

הצגתי שאלה: אם יש בקטמונים כל כך הרבה בתי-ספר דתיים, למה בית-הספר דנמרק לא היה צריך להיות חשיבת ביניים של בתי-הספר שנמצאים במקום. קיבלתי תשובה שבית-הספר דנמרק איננו בית-ספר אזורי, אלא כללי בשביל כל העיר. ואנחנו יודעים שכל ענין הרפורמה בנוי על חלוקה לאזורים. קיבלתי את התשובה ולא נכנסתי לויכוחים. שאלתי מתי תקום חשיבת הביניים של החינוך הממלכתי-דתי בקטמונים? אמרו שיש תכניות, הצעות, היא תקום בתשל"ג, אבל עוד לא בונים.

והנה לפני עשרים וארבע שעות הודיעו לנו שבקטמונים עומדים להקים עוד חשיבת ביניים ממלכתית. אמרו לי שבמשרד החינוך היתה ועדת מיפוי שכל חברה התנגדו לזה, כי זה בניגוד לכל התכניות. אם כבר הוחלט להקים חשיבת ביניים נוספת, אין דבר יותר הגיוני וטבעי מאשר לפתור את הבעיה של אותם ילדים שנמצאים במקום ומצפים לחשיבת הביניים הממלכתית-דתית. מה מתרחש כאן? היכן ההגיון וההגינות?

ע. פינברג-סירני: האם אפשר לקבל הערכות, אפילו זמניות, לגבי האינטגרציה הבין-עדתית והבין-חברתית?

לגבי המחסור במורים - המספר של אלף מורים שחסרים זיעזע את כולנו. בשביל כולנו זו גם היתה הפתעה גדולה מאד. ואני תומכת בדברים שאמרו חברי הוועדה בן-פורת ואליעד, ששאלו מה נעשה כדי להתאים את המורים המוסמכים והמתאימים לבתי-הספר הזקוקים להם ביותר. מתוך נסיוני האישי באזורים שלנו, אני יודעת כיצד אנחנו והישובים השכנים נתקלים בכל שנה בקשיים עצומים כדי להשיג מורים. אם בשנה אחת מצליחים לקבל מורה טוב, זה ברור לגמרי שבסוף השנה הוא יעזוב. זה הולך באופן ישיר על חשבון הילדים. לאשרנו במשקים הקיבוציים המצב קצת יותר טוב, כי בכל אופן יש לנו מורים שלנו. אבל אם אקח לדוגמה את המושבים אביבים ודוכב, הרי התחלופה של המורים שם היא גדולה מאד, והמורים אינם מתאימים להתמודד עם הבעיות שם. אין חוק במדינת ישראל שמחייב את המורים ללכת לאזורי ספר. אותה בעיה קיימת בקשר לדופאים. השאלה היא איך אנחנו, בתור ועדת החינוך, נותנים את דעתנו על בעיה זו, שעוד תלך ותחריף. איננו יכולים להסיר אותה מסדר יומנו. לדעתי זו אחת הבעיות המרכזיות ביותר.

שאלה נוספת על ישובי ספר, שהם גם ישובים קטנים, נוגעת לענין התקנים. בשטח זה אנחנו נתקלים בקשיים רציניים מאד. מוכרחים לפתוח כיתות שלא לפי התקן, גם גני ילדים וגם כיתות בית-ספר. אמנם יש צירופים של כיתות דו-שנתיות, אבל בכל אופן לא מגיעים לתקן של הילדים, ואנחנו נתקלים בקשיים רבים מאד מבחינה תקציבית. אותו דבר לגבי בתי-ספר אזורים, שבמקומות מסויימים אינם ממלאים את התקנים. כיצד משרד החינוך עונה על הבעיה הזאת מבחינה תקציבית?

מה התקן לגבי ערבית? האם ערבית היא שפת לימוד חובה? האם יש מגמה להפוך אותה לפת לימוד חובה? כשאנחנו נפגשים עם ילדי גוש חלב, למשל, המצב הוא אבסורדי, הם כולם מדברים עברית שושפת, ואילו אנחנו איננו מבינים כלל ערבית. לדעתי צריך להכניס את הערבית בתור שפת לימוד חובה בבית-הספר, אולי כבר בסוף בית-הספר היסודי.

23.6.1971 - ע. פינברג-סירני

לגבי החינוך המשלים - האם משרד החינוך מרוצה ממה שנעשה בשטח זה? לי אישית יש כמה ספקות לגבי השילוב. האם הכספים המושקעים בזה מוצאים בצורה הנכונה?

משרד החינוך ממונה גם על חינוך מבוגרים. במידה שנוכל לתת חינוך מינימלי להורים, בהכרח ובאופן ישיר זה יקרין על הילדים. מה נעשה בשטח זה?

אשר לילדים מפגרים, ילדים עם ליקויים פיזיים או ליקויים אחרים - האם חוק חינוך חובה חל עליהם, וכיצד זה מתבצע באופן ממשי? זו נקודה כאובה מאד. בארצות אחרות יש לזה פתרונות. מה המצב אצלנו?

שאלה אחרונה נוגעת באופן מיוחד לתנועה הקיבוצית. נעשית קליטה של ילדי חוץ בתוך מסגרות בתי-הספר במשקים, דרך עליית הנוער, דרך רחה פרייאר. פעם היו חברות של עליית הנוער. עכשיו השיטה היא שהילדים מוצמדים למשפחות ולכיתות בית-הספר, והם כילדי משק לכל דבר. הדברים האלה עולים הרבה מאד כסף למשקים. מה שמקבלים מעליית הנוער ורחה פרייאר מכסה בקושי את אפס קצהו של העניין. אני יודעת שיש נטייה במשרד החינוך ללכת לקראת זה. הייתי מעונינת לדעת כיצד משרד החינוך רואה את הדרך למימוש הנטייה הזאת.

א. כץ: אני רוצה לשאול שאלה נוספת בקשר למחוננים. מה הן תכניותיו של משרד החינוך לגבי ילדים מחוננים בגילים השונים?

מר א. פלד: אני רוצה להשיב בעניין בית-הספר דנמרק. אני מצטער שחבר הכנסת נריה נקט במושגים של הגינות והגיון. אני לוקח עלי את כל האחראיות, ואני רוצה להסביר מה קרה.

אתם הייתם שותפים לפרשה ששמה ארגון הרפורמה באזור הקטמונים. בשנה זו נקלענו לדילמה. בתחילה הייתה החלטה להקים חטיבת ביניים בבית-ספר דנמרק, שתהיה מורכבת מבתי-הספר לוריא, תלפיות ומצדה, כאשר לוריא נחשב לבית-ספר קצת יותר מפותח. אגב, 50% מהתלמידים שבו הם מבני עדות המזרח, מאותו סוג שנמצאים בבית-ספר מצדה, אבל בסך הכל יוקרתו יותר גבוהה. בית-הספר תלפיות הוא ברמה הקשה ביותר שם. הוא באמת גוסס בתור בית-ספר, ואנחנו גם מעונינים להגיע לפירוק ולחיסולו, כי הוא בית-ספר לא בריא.

והנה עמדנו בפני תופעה שבאו הורי תלמידי בית-הספר גונן ט', שהוא בית-ספר ממלכתי שנמצא בשכונה, ואמרו שהם דורשים שילדיהם ילמדו בבית-ספר דנמרק. הם אמרו שהם נמצאים במרחק של 300 מטר ממנו, זה בית-ספר שכונתי, הוא מפואר; מדוע מביאים לשם ילדים ממרחקים, והם, שנמצאים שם, לא ילמדו בו?

מ.צ. נריה: מדוע באמת בית-הספר בגונן ט' לא שולב שם?

מר א. פלד: כי בתכנית הרפורמה בירושלים גונן ט' היה מיועד לחטיבה אחרת שהיתה צריכה לקום בהולילנד. כי קיימת גם בעיה של האינטגרציה. ניסו ליצור מיזוג נאות של בתי-ספר, ילדים מרמות שונות, בהרכב פחות או יותר שווה. דיברו על 40%-60%. אינני מאמין במספר הזה, לא תיאורטית ולא מעשית. כי בירושלים מעשית זה לא ניתן. יש בירושלים 70% ילדים המוגדרים כילדים טעוני טיפוח, ורק 30% שאינם מוגדרים כך. אז אי אפשר לעמוד פה על הפרינציפ של 40%-60%.

אז התעוררה בעיה. הורי ילדי בית-הספר לוריא התארגנו, בתוכם גם הורים שאילו ילדיהם היו לומדים בבית-הספר מצדה, היו נחשבים לטעוני טיפוח. ואותם הורים אמרו: אנחנו רוצים שהרכב בית-הספר דנמרק יישמר כפי שנקבע, אחרת ילדינו יינזקו. גונן ט' הוא בית-ספר פחות או יותר הומוגני לצד של טעוני טיפוח, בעוד שבית-הספר לוריא הוא הטרוגני במלוא מובן המלה. אז ניצבנו בפני דילמה.

חלק מהורי ילדי בית-הספר לוריא גם הגישו בג"ץ, שכידוע הפסידו אותו בצורה ברורה. אבל פסק-הדין של בית-המשפט העליון קבע כמה דברים. הוא קבע שבית-הספר דנמרק חייב להיות מורכב

מבתי-הספר לוריא, מצדה ותלפיות. הוא קבע איזה שהוא הרכב חינוכי ורמה של בית-הספר. זאת אומרת אנחנו זכינו בפסק הדין של בית-הדין הגבוה לצדק, אבל הוא מיסמר את העקרונות שלנו, והוא סגר אותנו ומנע מאתנו אפשרות של גמישות נוספת.

פסק-הדין הזה היה לגבינו בבחינת קביעת הלכה. ישבתי עם סגן ראש עיריית ירושלים וחשבנו מה לעשות. ידענו שאם נפתח את בית-ספר דנמרק בלי גונן ט', תהיה סערה ציבורית קשה מאד. לאחר פסק-הדין לא יכולנו גם להכניס את גונן ט' לבית-הספר דנמרק. אילו היינו עושים זאת, ייתכן מאד שהורי ילדי בית-הספר לוריא היו מגישים בג"ץ וזוכים בו, ומשרד החינוך היה מקבל נזיפה קשה. ובכך חיפשנו דרך לצאת מהמיצר הזה. זה לא היה קל. ואז עלתה הצעה, שבסופו של דבר נראתה לנו כהצעה פשוטה מאד. אמרו: נפתח חטיבת ביניים נוספת שהרכבה יהיה כמו חטיבת הביניים של בית-הספר דנמרק, מבתי-ספר אחרים. אז הוחלט להקים חטיבת ביניים נוספת שתהיה מורכבת מבית-הספר סאלד, גונן ט' והכרמלי. זו חטיבה אידיאלית, מצויינת, בדיוק כמו דנמרק. חטיבה זו מתוכננת לעוד שנתיים. היא מתוכננת להיות צמודה לבית-הספר התיכון העירוני ג'.

היות ואין שיכון, עלתה הצעה נוספת: לבית-הספר תלפיות יש מבנה חדש. היות וזה בית-ספר גווע, ויש בו יותר חדרי כיתות משהוא צריך, ושנית - אנחנו מעוניינים לפזר את תלמידי בית-הספר הזה בין בתי-הספר השונים בסביבה - אמרנו: נשכן את חטיבת הביניים בבית-הספר תלפיות, נצמיד אותה לתיכון עירוני ג', וכך תיפתר הבעיה. וכך היה.

נכון שועדת הרפורמה של משרד החינוך לא התלהבה לזה. זו ועדה של טכנאים, והיא לא הבינה את השיקולים החברתיים שמסביב לזה. היא אמרה את שלה. הענין הובא לפני, והחלטנו בכל זאת להקים את חטיבת הביניים הזאת.

עלתה הבעיה של הממלכתיות. אמרנו אז: אם יתברר שיש אפשרות להקים חטיבת ביניים ממלכתית-דתית, לא נירתע גם מהדרך הזאת. פעלנו פה בשורת ההגיון וגם בשורת ההגינות.

האם אי אפשר היה להפוך את בית-הספר תלפיות לחטיבת ביניים ממלכתית-דתית?

מר א. פלד: בזה לא היתה נפתרת בעיית בית-ספר דנמרק. אם לא היינו מקימים את חטיבת הביניים הנוספת הזאת, אי אפשר היה לפתור את בעיית חטיבת הביניים בבית-ספר דנמרק.

אמרנו למנהל אגף החינוך הדתי: אדרבה, שיציע הצעה. אם נראה שהיא הצעה מעשית וטבירה - נפעל.

מ.צ. נריה: לא עומדים שם מבנים ריקים. מה הוא יכול להציע?

מר א. פלד: בתכנית היה להקים כל הזמן חטיבות במקביל. ציון החטיבה לא נעשה על-ידי המשרד בלי לקבל את המלצת האגף לחינוך דתי. הוא הציע להקים את החטיבה במקום אחר, בבית-הספר ע"ש אווילינה דה-רוטשילד. בענין החינוך הממלכתית-דתי ההמלצה הקובעת היא המלצת האגף לחינוך ממלכתית-דתי.

היו"ר א. רימלט: נמשיך בנושא זה ביום ד' בשבוע הבא.

נראה לי שלאחר שנשמע את תשובות השר והמנהל הכללי, נצטרך לבחור לעצמנו כמה נושאים, כמו הכשרת מורים וכדומה, נשמע את הממונים על אותם נושאים כדי לברר בהרחבה וביתר יסודיות את הבעיות. ייתכן שלשם כך נצטרך לקיים מספר ישיבות בתקופת הפגרה. אבל עוד נדון על כך.

הישיבה נסתיימה בשעה 10.50.